

PROJEKTUTVÄRDERING BIODRIV

FÖR PROJEKTET BIODRIV
AV ATTITYD I KARLSTAD AB
2014

Arbetsrapport 2014-06-16

attityd

SAMMANFATTNING

Projektet Biodriv har till syfte att gynna regional grön tillväxt inom bioenergimarknaden och på sikt öka tillgången på biodrivmedel i regionen. Därmed ska projektet öka tillgången och användandet av långsiktigt hållbara transporter, samt stärka förutsättningarna för konstruktion och produktion av utrustning och anläggningar i regionen. Syftet med utvärderingen är att undersöka olika intressenters synpunkter och uppfattningar om projektet, sett till hur de uppfattar hur projektet når upp till nämnda mål, samt få deras bild av hur de ser på hur den upparbetade kompetensen inom projektet bäst tas tillvara efter projektets slut.

Undersökningen har genomförts i två delar. Dels en kvalitativ del där vi under perioden 24 april till 2 juni 2014 genomförde tio telefonintervjuer med ett strategiskt urval av projektets finansörer, styrgrupp, samt aktörer från offentlig och privat sektor. Dels en kvantitativ del där vi under perioden 30 april till 13 maj 2014 genomförde en webbenkät. Urvalet till enkäten bestod av 94 personer som i någon grad har haft kontakt med projektet under projektperioden. Efter ett utskick och två webbpåminnelser hade vi svar från 25 personer, vilket ger en svarsfrekvens på 27 procent.

RESULTAT

Biodrivmedel idag

- Avvaktande fråga – väntar på vad som händer i Karlstad kommun.
- Olika mognadsgrad på olika kommuner.
- Kringliggande faktorer: ekonomi, relevans för lokalt näringsliv.
- Stor medvetenhet om att Värmland ligger efter andra regioner i Sverige, men få som sätter ner foten.
- Flera vägar har stängs gällande biodrivmedel – och då hittar man andra vägar.

Projektets arbetssätt och organisation

- Det finns ett stort förtroende för projektet och projektledaren.
- Strukturella problem som ofta återkommer i regionala utvecklingsprojekt i Värmland.
- De arbetsmässiga förutsättningarna gör att projektet får en svår balans mellan det operativa och det strategiska arbetet.
- Blandat engagemang hos styrgruppen.

Projektets genomslagskraft

- Projektets fokus på höjd kunskap om biodrivmedel har gett avtryck.
- Målgruppen för projektet upplever att projektet har levererat bra rapporter samt arrangerat bra dagar och workshops.
- Finansiering av projekt inom biodrivmedel var självklart för fyra år sen – men inte idag. Flera aktörers uppdrag och förutsättningar har förändrats.
- Samverkan kring biodrivmedel blir lidande på grund av samverkansklimat mellan kommuner i Värmland och bristande helhetssyn. Det går ut över projektets resultat

Framtid

- Inga fler utredningar – nu behövs handling!
- Otydligt ägarskap och oklar regional styrning gör framtid oviss.
- Region Värmland måste fortsätta driva frågan.
- Oavsett projektmål så krävs nya samverkansmodeller mellan kommunerna

Sammantaget är det ett projekt som, sett till kapacitet och förutsättningar, i stort har bemött målgruppens förväntningar och önskemål.

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	5
Syfte.....	5
Genomförande	6
Resultat	8
Intresse och kännedom om biodrivmedel i Värmland	8
Målsättningar med projektet BiodriV	14
Huvudmål.....	14
Delmål.....	16
Aktiviteter och dokumentation för att nå målen	18
Administration och kommunikation	19
Helhet och framtid	22
Nu behövs handling!	22
Samverkan mellan kommunerna.....	22
Region Värmland ska fortsätta driva frågan	23
Analys	27
Biodrivmedel i Värmland – ett offer för omständigheterna?.....	27
Utblick – Värmland i förhållande till nationellt intresse.....	28
Vad är BiodriVs genomslag?	29
Strukturella problem	30
Är biodrivmedel vägen för Värmland?	32
Bilaga 1: Frågeguide	34
Bilaga 2: Enkät BiodriV.....	37
Bilaga 3: Lista över respondenternas organisationer	41

BAKGRUND

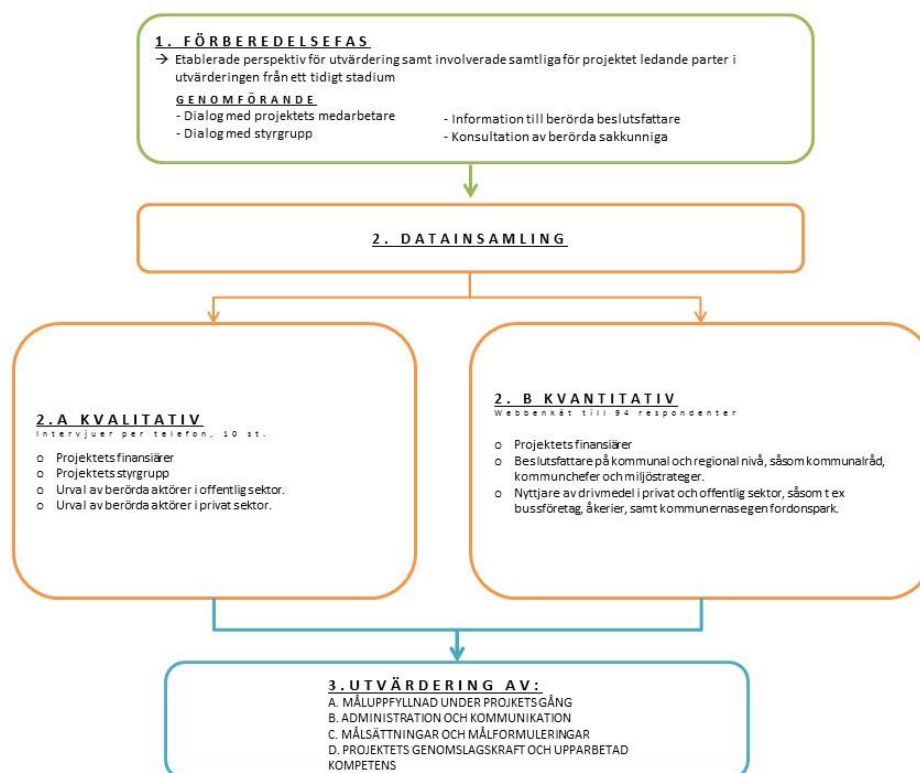
Projektet BiodriV har enligt projektplanen till syfte att gynna regional grön tillväxt inom bioenergimarknaden och på sikt öka tillgången på biodrivmedel i regionen. Därmed ska projektet öka tillgången och användandet av långsiktigt hållbara transporter, samt stärka förutsättningarna för konstruktion och produktion av utrustning och anläggningar i regionen. Finansiärer till projektet är Region Värmland, kommunerna Karlstad, Säffle, Hagfors, Arvika, Hammarö, Sunne, Torsby, Kristinehamn, Kil, Forshaga, samt Storfors, Trafikverket, Värmlandstrafik, Länsstyrelsen Värmland, Karaby Bioenergi samt EU-medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Projekttiden är 2011 till och med juni 2014 och drivs av Energikontor Värmland inom Region Värmland.

I BiodriV finns det krav på uppföljning av ett antal kvantitativa indikatorer, där måluppföljning sker löpande i samarbete mellan projektets styrgrupp och projektmedarbetarna. Förutom de kvantitativa indikatorerna finns även ett antal mål av mer kvalitativ karaktär, såsom att skapa förutsättningar för en ökad produktion och användning av biodrivmedel i Värmland, klargöra möjligheter och hinder genom olika förstudier och regionala analyser, informationsspridning för att öka efterfrågan på biodrivmedel, öka samverkan mellan kommunerna i biodrivmedelsfrågan, med mera. Enligt projektplanen ska en utvärdering göras av projektet av en oberoende part i slutet av projekttiden.

SYFTE

Syftet med utvärderingen är att undersöka olika intressenters synpunkter och uppfattningar om projektet BiodriV, sett till hur de uppfattar hur projektet når upp till nämnda mål, samt få intressenternas bild av hur de ser på hur den upparbetade kompetensen inom projektet bäst tas tillvara efter projektets slut.

GENOMFÖRANDE

I den kvalitativa delen av undersökningen har vi under perioden 24 april till 2 juni 2014 genomfört tio telefonintervjuer, se bilaga 1 för frågeguide. Intervjulängden har varierat mellan 20 till 60 minuter och har dokumenterats både med ljud och skrift, för att vid behov kunna gå tillbaka till källan. I resultatet presenterar vi en sammanfattande bild av intervjuerna och förstärker texten med direkta citat från intervjuerna. Citaten redovisas anonymt och redovisas redaktionellt med ett indrag.

I den kvantitativa delen av undersökningen genomförde vi en webbenkät under perioden 30 april till 13 maj 2014, se bilaga 2 för enkät. Underlaget för registret är framtaget av Biodriv och bruttourvalet bestod av 108 personer som i någon grad har haft kontakt med projektet någon gång under projektperioden. Bruttourvalet rensades från fyra kontakter som vi identifierade att de hade bytt tjänst¹, samt att personer som ingick i den kvalitativa delen av undersökningen ingick inte i den kvantitativa delen. Det gör att nettourvalet i undersökningen var 94 personer. I undersökningen har vi efter ett utskick och två webbpåminnelser svar från 25 personer, vilket ger en svarsfrekvens på 27 procent. Vår bedömning är att det är en låg svarsfrekvens, men i diskussion med projektet valde vi ändå att inte göra någon ytterligare påminnelse, exempelvis via telefon. En orsak till detta

¹ Vi har dock inte systematiskt granskat registret för att säkerställa att alla personer fortsatt innehar sin tjänst.

var att vi i urvalet valde att gå ut brett i webbenkäten, även till personer som inte haft så mycket kontakt med projektet. Den låga svarsfrekvensen tolkar vi som att flera i urvalet har en lägre kontakt och kännedom om projektet och därmed kanske inte är så engagerad i frågan om biodrivmedel.

Vi har gjort en enklare bortfallsanalys utifrån tillgänglig bakgrundsinformation där vi har tittat på hur representativa de är som svarat på undersökningen, jämfört med de personer som valt att inte svara. När det gäller organisationer finns 11 av länets 16 kommuner representerade med svar, samt landsting och riksdag. Det finns även svar från näringslivet. Bland de 33 olika organisationerna som ingår i undersökningen har vi minst ett svar för de 11 största organisationerna. Det tolkar vi som att de organisationer som projektet haft många olika kontakter med också har personer som har besvarat enkäten. När det gäller representativitet utifrån titel, så är de största grupperna i urvalet kommunalråd, teknisk chef, VD, samt energi-/klimatrådgivare/miljöstrateg. Det överensstämmer i stort med de största grupperna när det gäller fördelningen bland de som svarat. Vi kan dock se att det är färre tekniska chefer och fler energi-/klimatrådgivare/miljöstrateger som svarat jämfört med urvalet. Med detta i beaktande är det någorlunda bra representativitet i undersökningen, trots den låga svarsfrekvensen. Resultatet är ändå en sammanställning av 25 personers uppfattningar om projektet och tillsammans med de tio intervjuerna är det 35 personer som vi har fått in synpunkter från. Se bilaga 3 för lista över samtliga organisationer som finns representerade i undersökningen.

RESULTAT

Nedan presenteras resultatet från såväl intervjuerna som webbenkäten. Resultatet behandlar frågeområdena Intresse och kännedom om biodrivmedel i Värmland, Målsättningar med projektet BiodriV, Administration och kommunikation, samt Helhet och framtid.

INTRESSE OCH KÄNNEDOM OM BIODRIVMEDEL I VÄRMLAND

I intervjuerna är det generellt så att många respondenter upplever att frågor som rör biodrivmedel blivit mindre aktuella under de senaste åren. Från att ha varit högt upp på agendan för både nationella, regionala och lokala beslutsfattare för cirka fem år sedan har frågor om biodrivmedel tappat i relevans.

Det dagliga gnetandet är det enda sättet att komma framåt med dessa frågor. Med det har inte riktigt satt sig Värmland. Man förstår inte riktigt hur biogas passar in i helheten.

Många respondenter menar att det är en avsevärd skillnad i intresse för biodrivmedel men också generella biodrivmedelfrågor mellan värmländska kommuner. Men det handlar inte om att vissa kommuner inte engagerat sig i frågan, utan snarare att man tappat intresset eftersom de har funnit andra vägar för att minska miljöbelastningen från transporter eller att alternativ för finansiering har stängts.

Flera respondenter menar att anledningen till det fläckande intresset för frågor rörande biodrivmedel ligger i att det varit svårt att finansiera olika satsningar. Vissa kommuner har fått finansiering för projekt inom biodrivmedel tillbakadragen, andra hänvisar till att regeringens initiativ för att rädda bensinmackar på landsbygden drogs tillbaka vilket minskade intresset. Detta i kombination med att det allmänna intresset för biodrivmedelsfrågor svalnat har gjort att biodrivmedel hamnat allt längre ner på flera av kommunernas agenda. Vissa respondenter understryker att biodrivmedel varit ett sätt att uppnå interna och nationella miljömål, men att man som kommun också kan göra andra prioriteringar utan att för den skull missa dessa mål.

En omställning till biodrivmedlen är ju en samhällsomställning. Det kan vara trögt. Och för kommuner behöver det inte vara något självändamål att uppnå det, de kan nå miljömålen ändå.

Det som är viktigt, att det måste vara konkurrenskraftigt – ekonomiskt konkurrenskraftigt. Miljömässigt finns det många alternativ.

På ett generellt plan framstår det som att diskussionerna i Värmland förskjutits från att handla om tillgången till biodrivmedel till att handla om insamling och bearbetning av

avfall. I dagens biodrivmedelsdiskurs är det primärt frågor rörande avfallsinsamling som är på agendan.

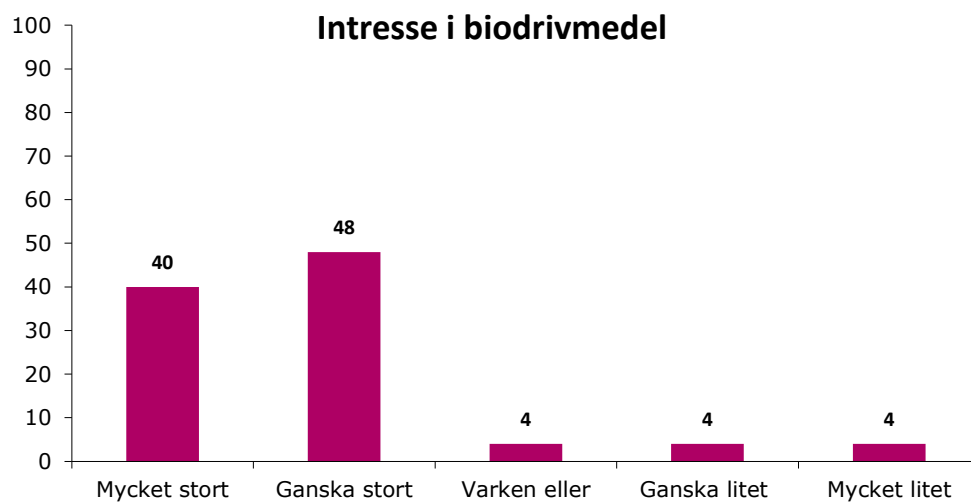
Det som det handlar om är att bli av med avfallet, istället för att göra biogas.

Det råder delade uppfattningar hos respondenterna i intervjuerna sett till vilken grad som politiken engagerat och intresserat sig för frågor om biodrivmedel. Vissa respondenter uppger att det funnits ett starkt engagemang hos politiken. Andra menar att politikens inställning präglats av ointresse och/eller okunskap i frågorna. Det finns också de som menar att det funnits en klyfta mellan politikens ambition och tjänstemännens genomförandeförmåga.

Politiken är nog mer positiv än tjänstemän. Det kan vara så enkelt att det är politiska skäl. Att man som politiker är mer visionär och tycker mer. Ingenjören ser dock att allt är inte genomförbart i den utsträckning som politiken vill.

Det har varit en icke-fråga länge, har inte drivits av politiken på någon nivå, som det har gjorts i Skåne där politiker inom regionen driver frågan.

Det finns en stor medvetenhet om att Värmland som län ligger långt efter framförallt södra Sverige i dessa frågor.

Frekvens av frågan "Hur skulle du gradera din organisations intresse i frågan om biodrivmedel?". n=25

88 procent av respondenterna i enkäten svarar att deras organisation har ett mycket eller ganska stort intresse i frågan om biodrivmedel. Medelvärdet på frågan är 4,2.

Respondenter som på denna fråga svarar mycket stort eller ganska stort intresse fick följdfrågan om på vilket sätt de prioriterar frågan om biodrivmedel. Prioriteringarna

handlar bland annat om att byta ut fordonspark till fordon med mer miljövänlig drift, några vill anlägga en biogasanläggning och andra bevakar frågan om drivmedel och jobbar aktivt med de här frågorna.

Eftersom transportbranschen är stora förbrukare av drivmedel och med ökade miljökrav och att diesel är en ändlig vara så måste man utveckla nya drivmedel. Man vet också att transportbehovet ökar. Prognoser pekar på en fördubbling av godsflödet i Sverige fram till 2030.

Insamlar organiskt avfall i kommunen, positiv till regional rötning
Bevakar frågan om drivmedel, fordon och biodrivmedlens effektivitet.
Genom politiskt enhälligt beslut i Landstinget om det politiska miljöprogrammet 2012-2016 se vidare på dessa innehåll www.liv.se. Där det framgår tydligt våra ambitioner.

Idag, inte alls.

Genom att byta ut fordonsparken till fordon som drivs av förnyelsebara drivmedel alternativt till mycket mindre utsläpp. Vi har haft kontakt med entreprenör om att sätta upp en biogastapp där kommunen garanterar ytterligare inköp av biogasfordon. Men tyvärr dålig respons.

Ser över fordonsparken.

Genom att bevaka förutsättningarna för produktion av biogas i länet och ha planeringsberedskap för biologisk behandling av matavfall.

Vill bygga biogasanläggning, köra våra fordon på biogas och bidra till en bättre miljö.

Vill bygga anläggning, kör stadsbussar på biogas.

Vi är genom våra kunder en råvaruleverantör till biogastillverkning, vi kör med biogasfordon i vår verksamhet. Vi har ett behov av avsättningskanaler för organiskt avfall.

Ökande andel miljöbilar, antagna mål i klimatplan. Deltagit i Projekt Biodriv, med i styrgruppen, med processledning i kommunalt förstudieprojekt.

Jobbar med frågan.

Vi letar efter avsättningsmöjligheter för framtida biprodukter från vår industri.

Vi diskuterar både produktion och möjlighet att använda biogas i framtiden.

Vi tycker det är viktigt.

Vi jobbar med nya etableringar.

Frågan ingår i målbilden för klimatplanen.

Genom regional handlingsplan för klimat och energifrågor och genom ekonomiskt stöd till projekt som bidrar till implementering.

Driver det politiskt som viktigt verktyg för klimatomställningen. Och sysselsättning inte minst på landsbygden.

Tydliga mål.

Eftersom transportbranschen är stora förbrukare av drivmedel och med ökade miljökrav och att diesel är en ändlig vara så måste man utveckla nya drivmedel. Man vet också att transportbehovet ökar. Prognoser pekar på en fördubbling av godsflödet i Sverige fram till 2030.

Insamlar organiskt avfall i kommunen, positiv till regional rötning.

De respondenter i enkäten som på frågan om organisationens intresse i biodrivmedel svarar varken eller, ganska litet eller mycket litet intresse fick följdfrågan om varför frågan inte är intressant för dem. Två respondenter gav följande svar.

Brist på politiska mål, svag ledning och undermålig samordning inom området.

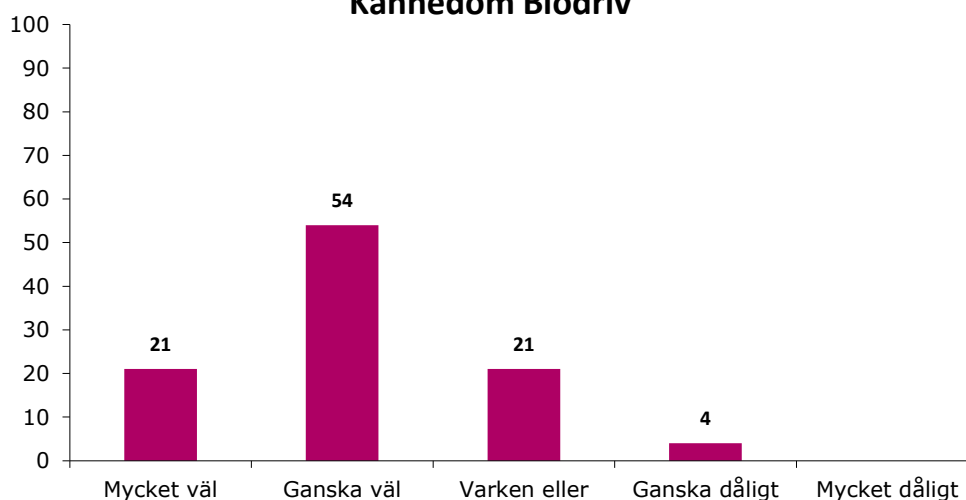
Vi är tidigt i en process kring biogasutveckling i kommunen. För att kunna ta ett steg i utvecklingen av biogasproduktion krävs att många hur-frågor och ekonomiska frågor får en lösning. Biodrivfrågan är en av många viktiga delfrågor i en sådan projektutveckling. Biodrivfrågan är viktig, men för vår del inte huvudfrågan utan att få till en biogasutveckling är vår huvudfråga i nuläget.

För vissa respondenter har det funnits, och i viss mån fortfarande finns, en snedfördelning i diskussionen om hur biodrivmedlen ska utvinnas och nyttjas där vissa kommuner har premierats framför andra. Det kan handla om att den regionala dialogen om biodrivmedel fokuserat allt för mycket på enskilda kommuner, till exempel i frågan om var gaspumpar ska utplaceras, men också i diskussionen om hur biodrivmedlet ska användas.

Intresset liksom sinar när man inte har något att vinna på samarbetet. Vi har pratat om var biogaspumpar ska placeras så har det ju alltid varit södra Värmland. Det blir alldeles för långt från oss. Ska vi åka till Karlstad för att tanka kommunens bilar? För kommunerna i norra Värmland har det därför blivit mindre och mindre intressant.

Om man tänker på vilken enorm investering som Uddeholm Tooling har gjort med sin omställning så är det konstigt att de inte fått mer utrymme. Och då kan man fråga sig: varför ska biogasen i bussen vara så mycket mer given än i ett stålverk? Hanteringen kanske är mycket enklare om man försöker stödja ett stationärt stålverk. Då kanske avsättningen blir mycket bättre än för en buss. Det är ju inte negativt att Karlstad vill satsa på biogas men det blir lite skevt att vi ska samla in matavfall, vilket är en kostnad, köra det till Karlstad och sedan ska de få betalt. Det är ju bättre att få avsättning för gasen lokalt.

Kännedom Biodriv

Frekvens av frågan "Hur upplever du att du känner till projektet Biodriv?". n=24.

Tre fjärdedelar av respondenterna i enkäten anser att de känner till projektet Biodriv mycket eller ganska väl. Medelvärdet på frågan är 3,9.

Respondenterna i enkäten fick möjlighet att beskriva projektet Biodriv med tre ord. Det är blandade beskrivningar med positiva ord, såsom att det är nödvändigt/viktigt, intressant, spännande och angeläget och också några negativa ord som till exempel att projektet saknar mandat, det är diffust, okänt, svårt, samt att projektet saknar förankring. Se tabellen nedan för samtliga beskrivningar.

Ord 1	Ord 2	Ord 3
Nödvändigt	Utvecklingsbart	Spännande
Visionärt		
Viktigt	Centraliserat	Okänt
Resursanvändning	Framtidslösningar och arbetsmöjligheter	Kretslopp
Ett	långsiktigt	projekt
Saknar mandat	Mycket snack	Lite verkstad
Nätverkande	Informera	Kunskapsorienterande
Intressant		
Resultatklent	Intressant	Diffust
Christer Petterson	Framtidsinriktad	Samverkan
Viktigt	Kunnigt	Osynligt
Angeläget!	Miljönytta!	Engagerande!
Utvecklings-potential-rikedom	Skaparvänlighet	Bio-ekonomi-intresse-drivande
Ett Region Värmlands Projekt!	EU finansierat!	Vällovligt!

Framåt	Energi	Förnyelsebar
Hållbarhet	Bioekonomi	Resursanvändning
Viktigt	Miljövänligt	saknar förankring
Kreativt	Framtid	Miljö
Ambitiöst	Svårt	innovativt
Framtidstänk	Innovativt	Viktigt

Tabell över samtliga svar på frågan "Hur skulle du vilja beskriva projektet Biodriv med tre ord?".

Respondenterna gavs möjlighet att ge kommentarer till frågeområdet och följande kommentarer gavs.

Intressanta seminarier och informationshäfte som jag spridit och talat om i många sammanhang.

Givet längden på projektet och de förkunskaper som fanns vid starten har det funnits förväntningar på mer konkreta resultat.

Otroligt kunnig och engagerande projektledare på RV (Christer).

Detta är viktigt för att nå framtidens utsläppsmål och driva frågan om alternativa bränslen framåt!

Mycket lärorikt med olika seminarier, processer, biogasdag, träffar, ökat intresse och ökad dialog om biodrivmedel.

Rätt tanke men svårt att få verklighet av i Värmland.

MÅLSÄTTNINGAR MED PROJEKTET BIODRIV

Huvudmål

Projektets huvudmål har varit att skapa förutsättningar för en ökad produktion och användning av biodrivmedel i Värmland. I intervjuerna ser vi att det finns en kännedom om projektets huvudmål och uppfattningen är att i stort har projektet nått upp till projektets huvudmål.

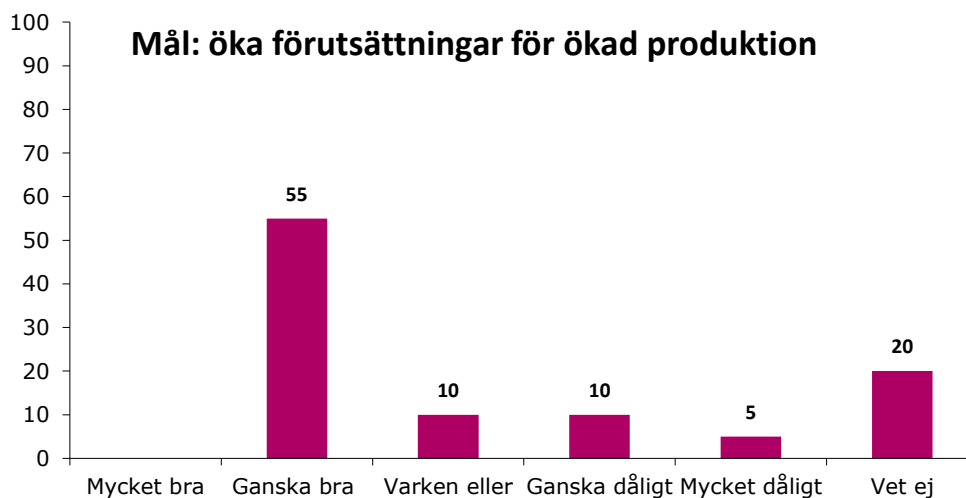
Ett viktigt mål har varit att göra frågan känd i kommuner, regionen och VTAB, och superviktigt, för utan den förankringen så kan man inte gå vidare, nu har vi sett att ja det går att göra, men vi kommer inte vidare om inte förankringen finns och att politiker ser frågan och vad de ska ha den till, det är på ett sätt ett ännu viktigare mål. Det har man lyckats bra med också.

Det viktigaste som vi jobbat mycket med är en potentialbedömning av hur mycket rötbart avfall finns det, en väldigt teknisk handfast konkret fråga, [...] där har man gjort en väldigt bra kartläggning, tycker jag.

Tror det har blivit bättre, det är en långsam process, vägen är mödan värd, processen har ett egenvärde för att skapa en insikt och en mognad i frågan, men tycker debatten rent generellt har blivit mer rätt och kompetent.

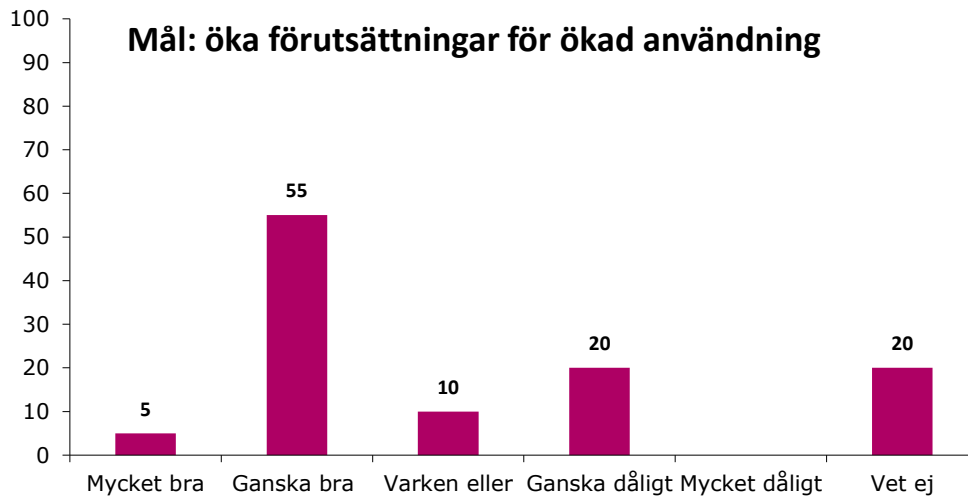
Jag tror att biodrivmedel är betydligt bättre känd nu än i början när projektet började. Vi är inte framme än, men kommit en bra bit på väg och det går åt rätt håll.

Och byggt in en flexibilitet i projektet, nu är det mycket att man skulle utreda och istället mer i steg att man kunnat välja väg efter hållpunkter, att nu kom vi hit, att vi kan gå vidare med det här eller det här, övertyga de som tar beslutet att det är ett bättre upplägg, frågan om hur många nya arbetstillfällen projektet bidrar till blir inte relevant nu när det inte blev byggnation av någon anläggning, det är mycket hur man skriver.

Frekvens av frågan "Hur tycker du att Biodriv levtt upp till målet att skapa förutsättningar för en ökad produktion av biodrivmedel i Värmland?". n=20

Drygt hälften av respondenterna i enkäten anser att projektet på ett ganska bra sätt har levt upp till målet att skapa förutsättningar för en ökad produktion av biodrivmedel i Värmland. Det är en femtedel som svarar vet ej på frågan. Medelvärde på frågan är 3,4.

Frekvens av frågan "Hur tycker du att BiodrivV levt upp till målet att skapa förutsättningar för en ökad användning av biodrivmedel i Värmland?". n=20

60 procent av respondenterna i enkäten anser att projektet på ett mycket eller ganska bra sätt har levt upp till målet att skapa förutsättningar för en ökad användning av biodrivmedel i Värmland. Det är 20 procent som svarar vet ej på frågan. Medelvärde på frågan är 3,5.

Delmål

Projektet arbetade mot 5 delmål för att nå huvudmålet med projektet.

Delmål	Resultat
Delmål 1: förstudie biogas	<ul style="list-style-type: none"> •Förstudie 1 <i>Produktion och marknad för biodrivmedel som produceras ur restprodukter från samhälle och jordbruk.</i> •Klar oktober 2012
Delmål 2: förstudie bioraffinaderi	<ul style="list-style-type: none"> •Förstudie 2 <i>Potential för produktion av biodrivmedel vid bioraffinaderier i Värmland</i> •April 2012
Delmål 3: underlag för strategi	<ul style="list-style-type: none"> •Rapport <i>Samverkan för fordonsgasproduktion i Värmland</i> som beslutsunderlag för att strategi ska kunna antas. •September 2012
Delmål 4: regionala analyser och förprojekteringar	<ul style="list-style-type: none"> •I rapporten <i>Workshop Biodriv 10 maj 2012</i> finns teknisk analys, samt geografisk orientering av infrastruktur, men mindre med ekonomisk analys.
Delmål 5: attityder för ökad användning	<ul style="list-style-type: none"> •Arrangerat Biogasdag, Workshop Biodriv, samt Gasdag. •Magasinet <i>Biogas Värmland</i>, samt broschyren <i>Biodriv - mer biodrivmedel i Värmland.</i>

Utifrån den dokumentation från projektet vi tagit del av, ser vi att de två planerade förstudierna har genomförts, samt att ett underlag för strategi för delmål 3 har tagits fram. I projektplanen framgår att delmål 4 syftar till att göra en analys av vad som är den bästa geografiska placeringen av produktionsanläggningar och infrastruktur i regionen. Analysen skulle utgå från förstudierna och den regionala strategin, det vill säga resultatet av delmål 1, 2 och 3. Arbetet gjordes bland annat vid den workshop 10 maj 2012 som projektet arrangerade och som rapporterades i september 2012. Där presenterades förstudierna och grupper arbetade med att tillsammans ta fram en karta över produktion och tankställen i Värmland.

Delmål 5 syftar till att få fler att använda biodrivmedel i länet. Delmålet ska arbeta med att informera målgrupper som använder drivmedel. Målet är att påverka attityden till biodrivmedel för att skapa förutsättningar för en ökad användning av biodrivmedel istället för fossila bränslen. Arbetet inom delmålet har genomförts genom att arrangera ett antal workshops med breda inbjudningar för att nå breda målgrupper. Vidare har

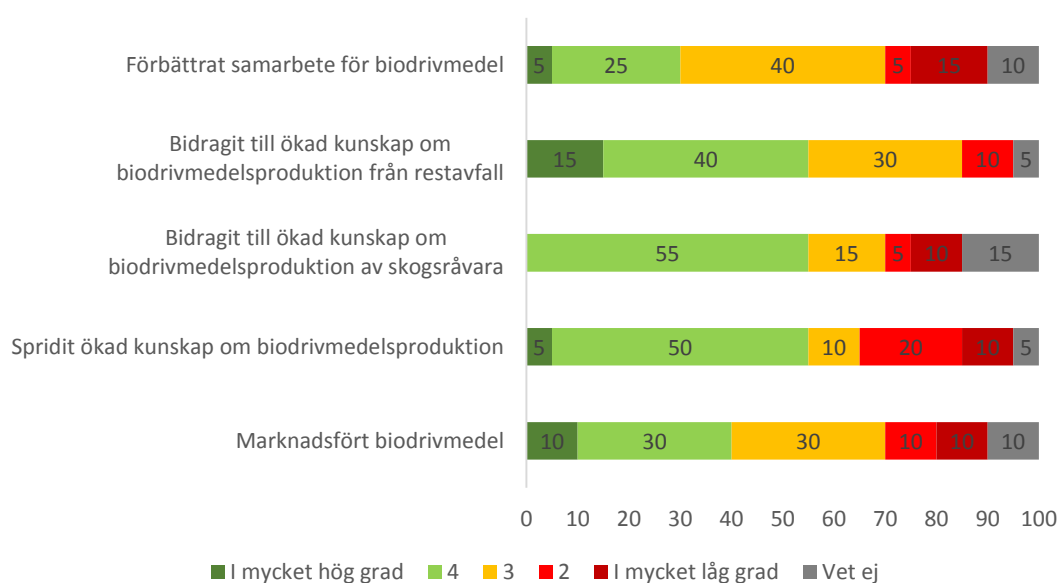

projektet tagit fram ett magasin Biogas Värmland, samt broschyren BiodriV – mer biodrivmedel i Värmland. Dessa har spridits brett, där till exempel kommunerna och bilhandlare har fått magasinet för vidare spridning. I samtal med projektet har det dock framkommit att det aktiva arbetet med marknadsföring i projektet främst har skett mot kommuner och inte i så stor utsträckning mot privatpersoner, yrkestrafikanter och företag.

Respondenterna i enkäten fick ta ställning till påståenden som rör målsättningar med projektet. Vi inleder med medelvärden på påståendena.

Påståenden om målsättningar med projektet	Medelvärde
Förbättrat samarbete för biodrivmedel	3,0
Bidragit till ökad kunskap om biodrivmedelsproduktion från restavfall	3,6
Bidragit till ökad kunskap om biodrivmedelsproduktion av skogsråvara	3,4
Spridit ökad kunskap om biodrivmedelsproduktion	3,2
Marknadsfört biodrivmedel	3,2

Medelvärde på påståendena som rör målsättningar med projektet.

Frekvens av frågorna "I vilken grad instämmer du i att BiodriV har...". n=20 på respektive fråga.

Överlag kan vi se att respondenterna i enkäten i mycket eller ganska hög grad instämmer i påståendena. Förbättrat samarbete är det område med något lägre omdömen.

Här nedan redovisas kommentarer från respondenterna i enkäten när det gäller *Målsättningar med projektet BiodriV*.

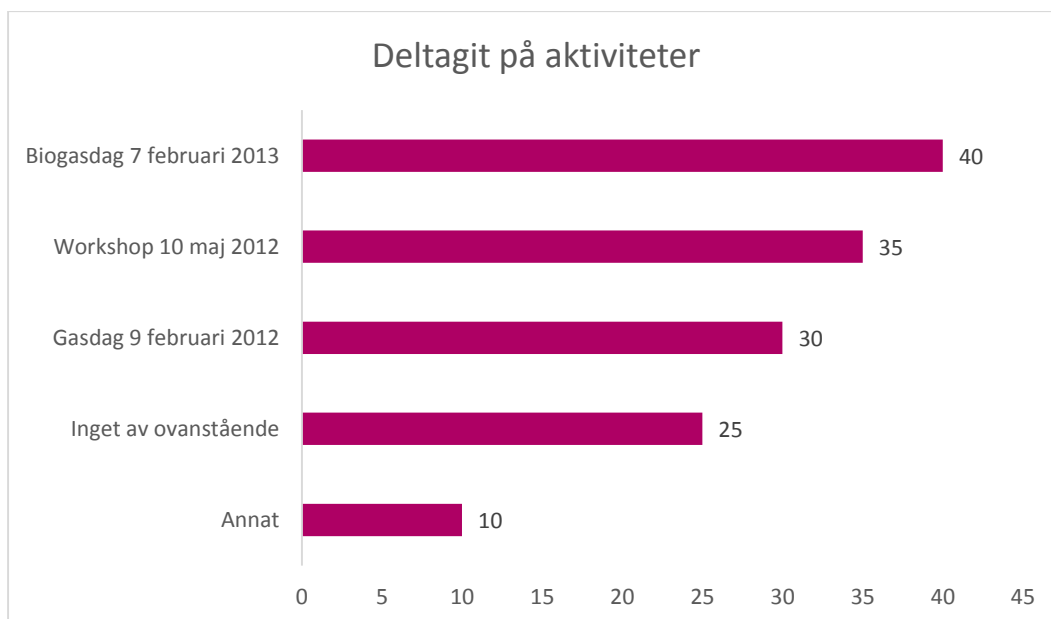
Landstinget gjort en ny upphandling av tjänstebilar och där ett av kraven var för inköp av biogasbilar att det fanns två mackar i Värmland och tyvärr finns bara en. Inom en snar framtid ska vi göra om denna upphandling och då vill jag att det finns fler biogasmackar i Värmland, eftersom landstinget har som mål att samla in allt organiskt material för att skicka det till en biogasanläggning. Idag skickar vi det organiska materialet till Jönköping.

Denna typ av projekt tenderar att fokusera på informationsinhämtning och spridning. Regionen behöver en konkret handlingsplan för utfasning av fossilbränslen och detta har projektet liten rådighet över. Förhoppningsvis har dock projektet bidragit till att beslutsfattare har fått ett bättre beslutsunderlag i frågan.

Lyckats förmedla det komplexa och det enkla i samma skrift " BIOGAS Värmland", bra med de olika praktiska exemplen särskilt familjen som valde biogasbil. Fint att skapa mötesplatser öppna för alla att delta med sina olika kreativa synvinklar, ex biogasdagen i Sunne.

Vi borde jobba närmare mellan kommun och region.

Aktiviteter och dokumentation för att nå målen

Frekvens av frågan "Vilken eller vilka av följande aktiviteter har du deltagit på?". Flervalsfråga. n=20

40 procent av respondenterna svarar att de har deltagit i Biogasdag den 7 februari 2013. Nästan lika många, 35 procent, har deltagit i Workshop den 10 maj 2012 och det är 30 procent som svarar att de deltagit i Gasdag den 9 februari 2012. Projektet har också varit med och arrangerat Värmlands klimatdag den 22 maj 2014, men genomfördes efter att datainsamlingen av enkäten var avslutad.

Det är endast en respondent som svarat på frågan om vilken eller vilka rapporter eller dokument de tagit del av. Respondenten har tagit del av rapport förstudie 1, rapport

Samverkan för fordonsgasproduktion i Värmland, Magasin Biogas Värmland, Broschyr BiodriV – mer biodrivmedel i Värmland samt läst blandat på BiodriVs webb.

Se nedan för kommentarer av respondenterna i enkäten till frågeområdet *Aktiviteter och dokumentation*.

Bra dagar och vill ha mer kretslopp-Det går att odla ärtor som är kväver fixerande och ger bra proteinfoder till mjölkkor istället för importerad sojaböner från andra länder. Restprodukten härifrån ärtor kan ge både biogas och etanol om så önskas. kan producera både storskaligt och småskaligt, restprodukten härifrån kan användas som gödselmedel där det är mest ekonomiskt att använda det till ekologiskt odlad mark.

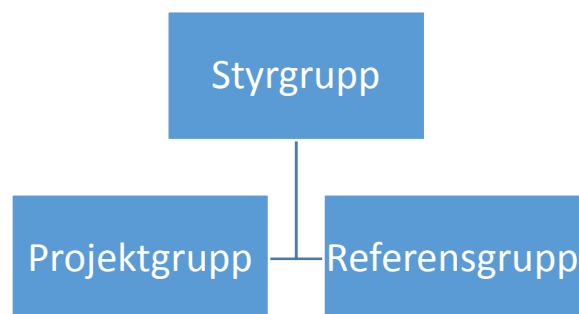
De utåtriktade aktiviteterna har varit bra genom att skapa uppmärksamhet kring drivmedelsfrågorna.

Jag gillar inte att man valt samarbete med Rally Sweden i denna infrastrukturfråga, känns mer opportunt än seriöst. Man har därmed undergrävt sitt eget mandat i frågan enligt min mening.

Mycket bra projektledning med Christer och Dag! Stort Grattis till finfint Biodriv arbete! Tyvärr har jag inte kunnat delta p.g.a. andra uppdrag och arbetsuppgifter som kolliderat. Intresset saknas inte.

ADMINISTRATION OCH KOMMUNIKATION

I projektplanen framgår att projektets organisation ska präglas av bred förankring i det regionala systemet inom biodrivmedel. Region Värmland är projektägare och organisationen ska bestå av en projektgrupp, en styrgrupp och en referensgrupp.

I diskussioner med projektet framkommer att de har haft en projektgrupp, med interna projektdeltagare, samt en styrgrupp. Det har inte funnits en referensgrupp.

I resultatet från intervjuerna framkommer att det överlag finns ett stort förtroende för projektledaren och det arbete som genomförts av projektledningen. Respondenterna

upplever att projektet haft relevanta angreppssätt och har gjort relevanta prioriteringar sett till tillgängliga resurser.

Projektets operativa arbete har rönt uppskattning hos de kommuner och deltagare som varit engagerade i projektet. Men flera respondenter uppger också att projektet haft svårt att få till en strategisk diskussion kring biodrivmedel. Dock klandrar inte respondenterna projektet för detta faktum, utan hänvisar istället till den kontext i vilken projektet verkat.

Det som är bra med Christer är att han har den praktisk tillämpning och kommunal förankring.

Jag tycker han är oerhört engagerad och oerhört entusiastmerade, intresserad, positiv, känsla av att han har hög kunskapsnivå om det här.

Jag tycker det varit bra, har delvis hört rapporter om, dagarna kring Svenska rallyt har jag hört bra om, jag tycker det har varit ett bra grepp att inte bara Biodriv mot miljösammanhang [...], där upplever jag att man har pratat.

När det gäller arbetet i styrgruppen finns det återkommande kommentarer om att engagemanget bland styrgruppens medlemmar varit varierande. Styrgruppen skulle bestå av dem med störst intresse i frågan och i projektplanen räknas Region Värmland, Karlstad och Säffle kommuner, Paper Province, Värmlandstrafik och Trafikverket upp. Till viss del kan vi se att engagemanget i projektet är betingat av kortsiktigt egenvärde och organisationens ändrade förutsättningar. När potentiella fördelar försvinner så försvinner engagemanget.

Varit bra möten, bra diskussion och dialog och bra förberedda möten och rätt personer som kommit.

Vi har lyckats rimligt bra. Det svåra i alla styrelser är att få arbetet mellan mötena att flyta och inte bara komma oförberedd och då prata, för det går ju alltid. Det är kanske en av de svårare delarna i projektledningen att dela ut tydliga uppdrag som man kan få den bollningen av frågor, kan utveckla, men inte jättedåligt heller, kanske fått mer nytta av styrgruppens kompetens.

Det har vi diskuterat i styrgruppen, det har funnits stor möjlighet att påverka, väldigt lyhörd för våra idéer, jag har haft idéer och övriga som Paper Province haft sina idéer, de har varit lyhörda och tagit till sig.

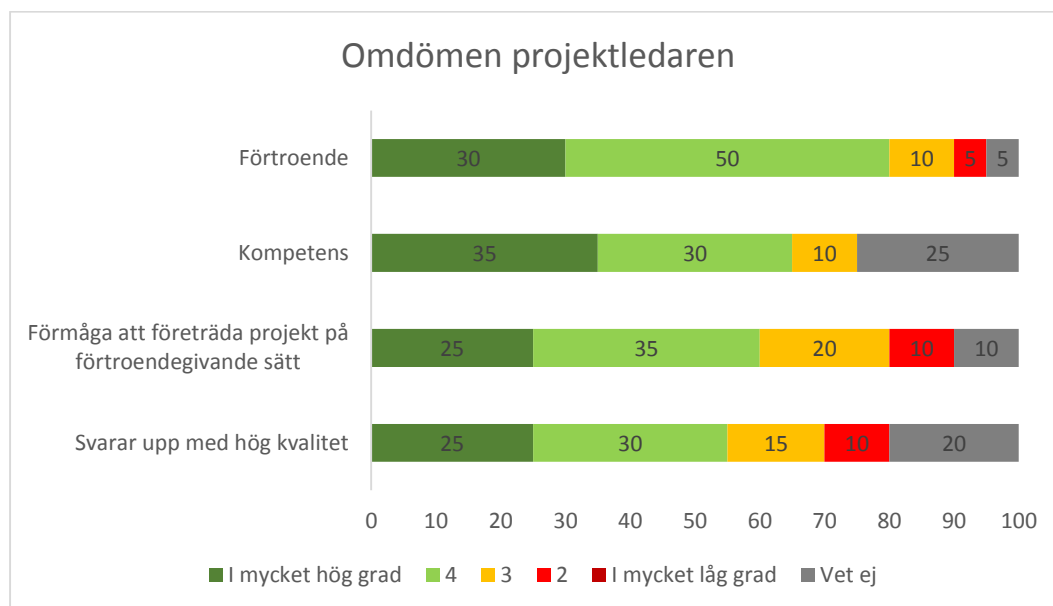
Väl fungerade styrgrupp, det har varit en viss omsättning av personer, byter jobb och lediga, så blir det. Någon lite mindre engagerad så är det också alltid, några kommer inte alls, det får man ta. Trevligt och god stämning och varit konstruktiv och Christer och Dag har en stor del i det. Bra trivsel, kreativ miljö, inte bara mysigt.

Vad jag har förstått har det varit ganska många i styrgruppen som inte har varit närvarande. Då kan man ifrågasätta om det blev en rätt sammansättning av styrgruppen, om man satt upp förutsättningarna och vilket uppdrag som styrgruppen ska ha, sett till projektgruppen och styrgruppen.

Vi har fått ändrat uppdrag jämfört med när projektet startade och vi gick in med finansiering. Då hade vi sektorsansvar, då hade vi ansvar för miljöpåverkan från transportsektorn i stort och då var det självklart med bioansvar. I nuläget har vi inget sånt uppdrag, projektet är något som vi har åtagit oss att göra, marknaden ska sköta detta själva, ingen annan myndighet har tagit över ansvaret, det är synd.

Påståenden om kontakten med projektledaren	Medelvärde
Förtroende	4,1
Kompetens	4,3
Förmåga att företräda projektet på förtroendegivande sätt	3,8
Svarar upp med hög kvalitet	3,9

Medelvärde på påståendena som rör kontakten med projektledaren.

Frekvens av frågan "Ta ställning till i vilken grad du instämmer i påståendena!". n=20 på respektive fråga.

I enkäten framkommer att kontakten med projektledaren är god sett till påståendena ovan. Majoriteten av respondenterna svarar att de instämmer i mycket eller ganska hög grad i påståendena.

Två respondenter i enkäten lämnade kommentar till frågeområdet *Kontakten med projektledaren*.

Ser fram emot mer samarbete med landstinget och att söka eu pengar om nya projekt och ska ner till München för att se hur Europa kan bli grönare.

Ett regionalt projekt av denna kaliber kräver tyngd och tydlighet i ledningen samt aktiva och omfattande kontaktytor. Det känns inte som om projektet riktigt har landat där.

HELHET OCH FRAMTID

Nu behövs handling!

Flera respondenter i intervjuerna framhåller vikten av att ta biodrivmedelsfrågan ett steg framåt och gå från ord till handling. De menar att det finns tillräckligt med kunskap, såväl som resultat från projektet som erfarenheter och kunskap från andra regioner i Sverige, för att se att det finns ett tillräckligt beslutsunderlag.

Det finns alltid politiker som kommer upp och tycker att vi behöver undersöka mer, men när det gäller den här delen finns all kunskap om som behövs, nu är det verkstad som gäller, det att be om mer forskning är ett sätt att förhålla en fråga, [...], nu är vi färdiga för verkstad.

Samverkan mellan kommunerna

Nu när kunskapen i frågan finns är samverkan mellan kommunerna en faktor att arbeta vidare med. Flera pratar därför om vikten av att samverka mellan kommunerna i länet behöver bli bättre. Det är främst två delar som påverkar möjligheten till en god samverkan, som respondenterna tar upp. Den första delen handlar om relationen mellan Karlstad som en stark kommun relativt övriga kommuner i länet, där flera respondenter upplever det som en obalans mellan kommunerna vilket inverkar negativt i sammanhang där samverkan eftersträvas. Den andra delen handlar om att kommunala politiker eller tjänstemän, som till stor del är de som ska ta beslut och verkställa beslut i frågan om biodrivmedel, har så många viktiga frågor på sitt bord att de upplever att det är svårt att prioritera och engagera sig i aktuella frågor som de ställs inför.

Där man har Karlstad som en väldigt stark motor och där övriga kommuner är ganska små. Vi har liknande situation här med stora och små kommuner, men det är tydligare i Värmland, där tror jag man måste jobba med balansen mellan stor och liten kommun.

Ha mer fokus på processen än tekniken, mer samverkanslösningar.

Sen är många projekt som finns och de är lite diffusa och går och släntrar förbi. Jag förstår att det är svårt för kommunpolitiker och ibland för många tjänstemän.

Det finns ett gnissel mellan Karlstad och övriga kommuner. Det finns ibland en motvilja från båda håll där man inte har hittat sina roller. Det gäller på alla plan med bypolitik. Det hade underlättat om man kunnat släppa och istället jobba tillsammans och hjälpa varandra, men Värmland är inte i mål där.

Jag tror att man har så mycket fullt upp med allt annat, man orkar inte engagera sig, svårt att prioritera upp det.

Politiska förankringen, vad ska man göra och varför, den måste man fortsätta att jobba med. Det sitter inte tillräckligt djupt, när man ska ändra system och få människor att ändra beteende som att sortera, så är det kostsamma processer där man måste samverka, går inte att göra om inte alla är med. Den mentalitet som finns är att vi klarar oss själva, men det finns inte någon kommun som klarar sig själv idag. Alla kommuner måste samverka.

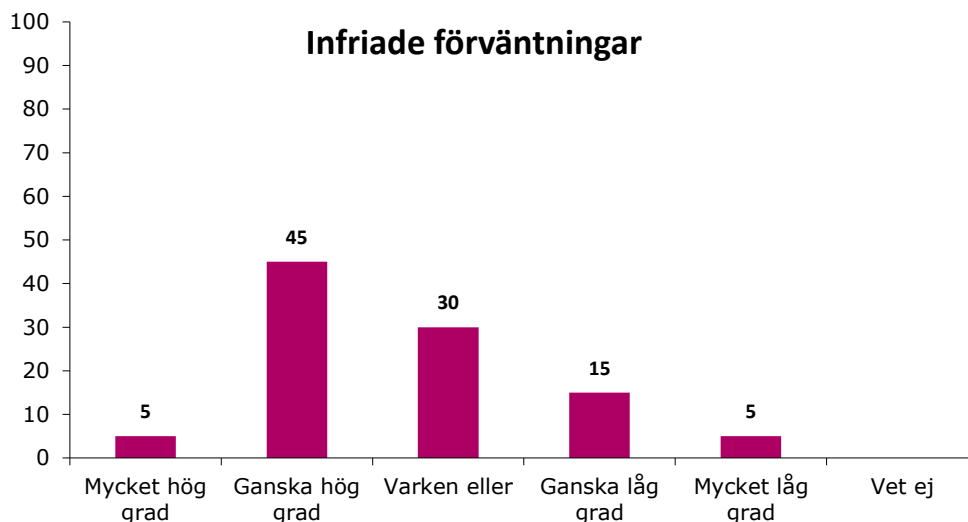
Region Värmland ska fortsätta driva frågan

Majoriteten av respondenterna i intervjuerna ser det som naturligt att Region Värmland ska fortsätta driva frågan om biodrivmedel. Flera gör jämförelser med hur frågan ser ut i framförallt södra Sverige, där det finns en högre generell kompetensnivå och därmed helhetsförståelse för biodrivmedel bland beslutsfattare. I och med projektet har kompetensnivån höjts även i Värmland, men flera respondenter bedömer att det fortfarande inte är i samma nivå som i södra Sverige. För att nå dit behövs att Region Värmlands strategiska nivå i högre utsträckning behöver driva frågan om biodrivmedel.

Jag tycker det ligger naturligt på Region Värmland. Det är en förutsättning att det är ett samverkansprojekt mellan kommunerna.

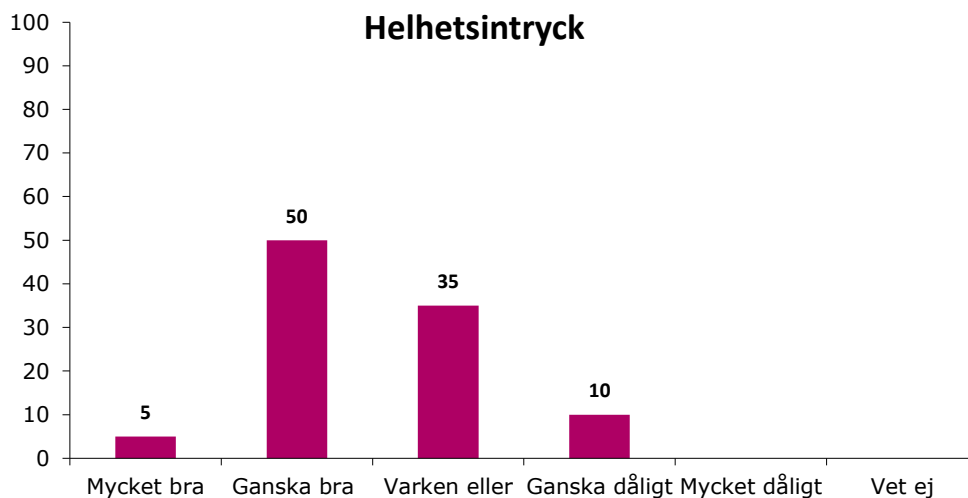
Södra Sverige har hållit på längre. Kommunalråden vet nu vad biogas och metanol innebär, men där har Värmland inte jobba lika länge. Det dagliga gnetandet är det enda sättet att komma framåt och det måste göras. Det sitter inte i Värmland, för man ser inte gemensam upphandling av renhållning, de förstår inte riktigt hur biogas passar in i helheten. Det kommer frågor som visar på att de inte förstår frågan, men det är bara att bita ihop och fortsätta prata, repetition är all kunskaps moder, att fortsätta prata och inte tro att nu har man informera alla, utan att man måste fortsätta prata. Visst byter man kommunalråd men efter ett tag sitter frågan, så att frågan blir etablerad.

Möjligen den politiska förankringen i Region Värmland, som är i samma båt som kommunerna. Det innebär att Region Värmland driver frågan om biogas så får det vissa konsekvenser i andra frågor som t ex infrastrukturfrågor, och då måste det här gå ihop och det gör inte alltid det nu. Skulle önska en tydligare styrning och ledning från Region Värmland, Region Värmland har inte det mandatet att samla kommunerna i det här och jag förstår att det är känsligt, men en del ömma tår måste man trampa på ibland, där hade jag kanske valt en lite tuffare väg framåt för att skaffa ett tydligare mandat för att verka för en samordning mellan kommunerna.

Frekvens av frågan "Totalt sett, i vilken grad har dina förväntningar på projektet infriats?". n=20

Hälften av respondenterna i enkäten svarar att förväntningarna på projektet i mycket eller ganska hög grad infriats. 30 procent av respondenterna svarar varken eller på frågan. Medelvärdet på frågan är 3,3.

Frekvens av frågan "Vilket är ditt helhetsintryck av BiodriV?". n=20

Det är 55 procent av respondenterna i enkäten som ger BiodriV, som helhet, ett mycket eller ganska bra omdöme. 35 procent svarar varken eller på frågan. Medelvärdet på frågan är 3,5.

Nedan redovisas kommentarer från respondenterna i enkäten till *Helheten*.

Det är komplext och svårt att få många aktörer att samverka för en sak. Det finns flera enskilda personer som är drivande i olika kommuner och

företag/organisationer, men det är svårt att få med hela organisationer och komma till beslut.

Förhoppningsvis har projektet bidragit till ökad kunskap i regionen kring drivmedelsfrågor. Vissa delar av regionen har säkerligen upplevt en draghjälp av projektet, men känslan av regional uppslutning kring biobränslen vacklar. Till syvende och sist handlar det naturligtvis om marknadsförutsättningar men med en region med så omfattande tunga transporter som Värmland har, borde frågan genom projektets försorg ha fått större uppmärksamhet.

Jag hade förhoppningen att vi skulle kommit längre i att producera biogas i Värmland.

Projektet har bidragit på det sätt de kan. Resten är upp till den politiska viljan.

Vill ha en fortsättning och verkstad.

Respondenterna i enkäten fick även ge sin syn på vilka lärdomar som är viktigt att ta med sig från projektet.

Att jobba hårdare för att identifiera minsta gemensamma framgångsnämnare för entreprenörer (substratleverantörer, gasproducenter, gaskonsumenter) och offentliga aktörer samt tydliggöra den regionala marknadspotentialens betydelse för Värmlands tillväxt.

Det behövs lokala informationsmöten och lokal dialog.

Det är viktigt att ha politikerna med sig samt att det är svårt att samordna kommuner.

Förankring, mandat och verkstad.

Hur kan vi tillsammans stötta varandra mer och göra saker tillsammans? Vi jobbar som stuprör.

I ett sådant projekt som BiodriV skulle utfallet kunnat bli bättre om det fanns investeringspengar med i projektet. ex. "investera i xxxx nu och projektet ger stöd i form kunskap av xx kronor". Statens stöd, för i detta exempel att bygga infrastruktur, är dåligt och därför kunde en framgångsfaktor varit att projektet hade finansiärer (externa som interna) som kunde ge ett bidrag. Tyvärr är det fortfarande kortsiktig ekonomi som vinner över långsiktig miljöinvestering.

Med samlade krafter kan vi göra bra projekt tillsammans som medverkar till nationella klimatmål!

Starkare påverkan hos politiken.

Uteslut offentligheten och samla industrin i Värmland runt ett storskaligt biogasprojekt.

Vi måste involvera näringslivet och marknadsföra projektet mer publikt.

Respondenterna i enkäten gav även möjlighet att lämna övriga kommentarer. Fyra respondenter tog tillfälle i akt, se nedan för deras kommentarer.

Det finns behov av ytterligare en projektfas, där Biodriv tas som utgångspunkt för ett mer resultatorienterat arbete.

Hoppas att det passar bättre framåt, intresset saknas inte.

Jobba för fler mackar och tala mer med Norge om biogasnet. Hur kan vi bygga det i samarbete med Västra Götaland? I biogasnet kan man göra som Tyskland också kan lagra vätgas i nätet och samarbeta med dem om olika kombinatlösningar. Det går att kombinera el, värme, etanol, biogas, solceller, vindkraft och lagringsteknik samt drivlina för bilar, hus, och andra anläggningar.

Tack!

ANALYS

När projektansökan för Biodrivmedelsutveckling i Värmland (BiodriV) skrevs 2010 fanns i det regionala utvecklingsprogrammet strategin om ett klimat- och miljösmartare Värmland. Sedan dess har en ny regional utvecklingsstrategi antagits – Värmlandsstrategin 2014-2020. I den pekas fyra områden ut som särskilt viktiga:

- Livskvalitet för alla
- Fler och starkare företag
- Höjd kompetens på alla nivåer
- Bättre kommunikationer

Inom området Fler och starkare företag är ett mål till 2020 att utsläppen av växthusgaser ska minska mer i Värmland än i riket som helhet, ett annat mål är att förnybar energi som produceras i regionen ska öka. Detta gör att frågan om olika lösningar för att nå Värmlands klimatmål fortsatt är högst relevant. Men valen på väg till målet är inte helt självklara. Projektet BiodriV hade till syfte att besvara ett antal olika frågeställningar, såsom vilka utvecklingsvägar som är mest intressanta att satsa på när det gäller biodrivmedel och i projektet har biodrivmedel varit vägen för att nå målet. Men vi ser också att för respondenterna i utvärderingen av projektet är biodrivmedel en väg bland flera andra vägar för att nå målet.

Syftet med utvärderingen har varit att undersöka olika intressenters synpunkter och uppfattningar om projektet BiodriV, sett till hur de uppfattar hur projektet når upp till projektets mål, samt få intressenternas bild av hur de ser på hur den utarbetade kompetensen inom projektet bäst tas tillvara efter projektets slut. I den här avslutande delen av rapporten ger vi våra tolkningar och kommentarer till det framkomna resultatet i utvärderingen.

BIODRIVMEDEL I VÄRMLAND – ETT OFFER FÖR OMSTÄNDIGHETERNA?

Överlag finns det hos respondenterna en tilltro till biodrivmedel som koncept. Många respondenter ger både uttryck för att betrakta biodrivmedel som både ekonomiskt och ekologiskt hållbara lösningar på lokala och regionala behov. Men varför är då intresset i realiteten så lågt?

Rapporten visar att det finns flera faktorer, både externa och interna, som gjort att biodrivmedel har gått från att vara en högt prioriterad diskussion hos både politiker och berörda tjänstemän i Värmland, till att hamna betydligt längre ner på agendan.

Baserat på underlaget är det följande tendenser som ter sig som tydligast.

- Förändring i finansieringsförutsättningar
- Brist på enhetlig dialog om produktion och distribution inom länet
- Brist på incitament för kommunerna

Många respondenter upplever att frågan om biogas idag, 2014, inte har samma relevans som för fyra till fem år sedan. En kombination av bristande finansieringsmöjligheter för kommunerna och en vag politisk styrning har gjort att många respondenter idag inte ser biodrivmedel som en prioriterad fråga för dem och deras organisation. För att de kommunala organisationernas intresse ska kunna bevaras krävs att deras kommunala egenintressen tillgodoses.

Uppenbart är också att det upplevs saknas incitament för att prioritera biodrivmedel som långsiktig satsning. Långsiktiga regler och styrmedel på nationell nivå är också något som framkom som önskvärt vid en paneldiskussion under Värmlands klimatdag 22 maj 2014. I undersökningsresultatet framkommer att hos tjänstemän med operativt ansvar har intresset sinat eftersom finansieringsmöjligheter inom olika områden upphört. Hos politiken har intresset med stor sannolikhet sinat eftersom det funnits få eller inga politiska poäng att vinna på biodrivmedel.

Sammanfattningsvis kan sägas att diskussionen och implementeringen av biodrivmedelrelaterade satsningar i Värmland blivit offer för ofördelaktiga omständigheter. Målgruppen för projektet BiodriV har således tappat intresset parallellt med att projektet utvecklats och presterat. Det gör att bedömningen av projektets genomslag bör bedömas i skenet av dessa förutsättningar.

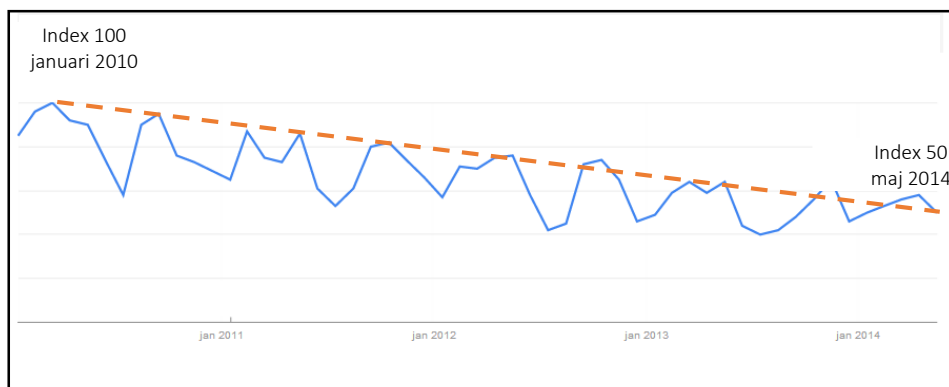
En viktig tendens som bör understrykas är den skillnad som finns i synen på biodrivmedel mellan å ena sidan projektet och å andra sidan dess målgrupp. Projektets mål är att på olika sätt premiera biodrivmedel, medan biodrivmedel för målgruppen är medel för att uppnå andra mål. Det finns inget egenvärde för kommunerna att prioritera biodrivmedel bara för det faktum att det är biodrivmedel, men för projektet är det en förutsättning för dess existens.

Utblick – Värmland i förhållande till nationellt intresse

Många av respondenterna är medvetna om att Värmland ur ett nationellt perspektiv har hamnat 'på efterkälken' när det gäller både diskussionen om och produktionen av biodrivmedel. Dock understryker också vissa respondenter att det på en nationell nivå

under den senaste treårsperioden har skett ett generellt minskat intresse för frågan även på ett nationellt plan.

Diagrammet nedan visar hur sökningarna på begreppet *biogas* hos sökmotorn Google har förändrats mellan perioden januari 2010 och maj 2014.

Google trends indexsökning Sverige 2010-2014²

Den röda linjen indikerar den trend som söktermen *biogas* uppvisat under perioden. Under de senaste fyra och halvt åren har alltså intresset för biogas som sökterm halverats på nationell nivå, alltså en förändring i index från 100 till 50.

De indikationer som ges i diagrammet ovan ger en generell bild av en bred allmänhets intresse för frågan. Det går alltså inte att utläsa enskilda målgruppers intresse. Men diagrammet påvisar ett stort tapp i intresse hos allmänheten för att söka information i frågor som rör biogas, något som också rimligtvis påverkar efterfrågan och diskussionerna på politisk nivå, men också hos berörda tjänstemän.

VAD ÄR BIODRIVS GENOMSLAG?

Ur ett operativt perspektiv kan undersökningen konstatera följande:

- Det finns ett stort förtroende för projektet och projektledaren hos respondenterna
- Målgruppen för projektet upplever att projektet har levererat bra rapporter samt arrangerat bra dagar och workshops
- Projektets fokus på höjd kunskap om biodrivmedel har gett avtryck
- De arbetsmässiga förutsättningarna gör att projektet får en svår balans mellan det operativa och det strategiska

Sammantaget är det ett projekt som, sett till kapacitet och förutsättningar, i stora drag har bemött målgruppens önskemål.

² Siffrorna representerar sökintresset i förhållande till den högsta punkten i diagrammet. Det handlar alltså inte om absolut sökvolym.

Sett till den målbeskrivning som projektet har är det svårare att göra en bedömning om huruvida projektet till fullo uppnått sina resultat. Det som kan konstateras är att;

- Alla delmålen är inte mätbara, till exempel delmål 5 som är formulerad som en attitydpåverkan för ökad användning. Projektet uppger inte hur stor ökningen av användningen av biodrivmedel ska vara och inte heller från vilken nivå som ökningen ska ske. Det är inte heller tydligt om den förväntade ökningen ska vara lika i alla målgrupper (yrkestrafikanter, företag, kommuner och privatbilar) eller om det är någon målgrupp som ska vara prioriterad.
- Det har inte varit något mål inom projektet att få till beslut på byggandet av någon anläggning. Inte heller att få till fler tankstationer för biodrivmedel i Värmland, även om flera har uttryckt en förväntan på detta. Delmål 5 som handlar om attitydpåverkan för ökad användning hade varit lättare att arbeta med för projektet om fler tankställen hade funnits. Någon respondent kommenterar att det är svårt att marknadsföra biodrivmedel utanför Karlstadsområdet, eftersom det är så långt till närmaste tankställe.
- Det har inte sammansatts någon referensgrupp. Tanken med referensgruppen var att den skulle bestå av en rad organisationer som skulle kunna bistå med kompetenser och synpunkter in i projektet. Vidare har det inte heller framkommit att projektgruppen består av andra personer än projektledare och person ansvarig för projektledning genom Energikontoret. I projektplanen framgår att det ska ingå övriga organisationer även i projektgruppen.

Strukturella problem

Det finns skäl att diskutera de eventuella strukturella problemen som tycks föreligga i konstruktionen av regionala utvecklingsprojektet och dess implementering. Dessa problem är, enligt Attityds erfarenhet, återkommande i flera av de strukturfondsprojekt som drivits med Värmland som plattform, men bör ändå belysas.

Dels rör det sig om vilken roll och mandat som styrgruppen tilldelas. En styrgrupp skall, som namnet vittnar om, ha mandat att styra. En styrgrupp bör också ses som det organ som stakar ut den faktiska väg som projektet ska ta för att uppnå sitt mål. Att styrgrupper arbetar på olika sätt baserat på vilka förhållanden som är rådande i gällande kontext, administrativ infrastruktur och resurser är givet, men oavsett hur en styrgrupp arbetar är dess främsta uppgift att fungera som kompass för projektet. Att projektledaren tillsammans med projektägare själva tillskrivit sig ansvar i styrning och strategi är i sig inget fel. Kortsiktigt kan det vara en effektiv åtgärd eftersom ytterst lite förankringsarbete behövs. Det finns ändå en diskussion om maktfördelning och ägandeskap av projektet som helt försvinner från det perspektivet. En organisation som Region Värmland är till för sina medlemmar. Om deras roll enbart blir rådgivande finns väldigt lite av medlemmarnas ägandeskap synligt som en kontinuerlig del i projektet.

Få respondenter har kunnat redogöra för hur styrgruppens mandat och uppgift sett ut. Detta gäller även personer som själva sitter i styrgruppen. Även om det inte varit några större problem i projektet än att mer styrning har varit önskvärt så finns det en underliggande, desto allvarligare poäng. Rent hypotetiskt kan vi ställa frågan vad som hade hänt om projektledaren inte varit fullt så effektiv som den nu bedömts varit. Hur hade styrgruppen som styrande funktion fungerat då? Givetvis går det inte att svara på frågan, men den är viktig att ställa sett till det resonemang som förts av respondenterna själva. Att styrgruppens relation till projektledaren fungerat bra trots brist på styrning är inte ett argument för att motivera just en brist på styrning.

Från ett bredare perspektiv finns också en diskussion om den värmländska projektkartan. Dels för att i ett vidare perspektiv förstå den kontext i vilket projektet verkat, dels för att resonera kring de hinder som idag finns för regionala utvecklingsprojekt. De tre omständigheter som ter sig tydligast är:

- **Projekttrötthet** – Aktörer som inte befinner sig nära ett projekts kärnverksamhet eller som inte har en dialog med projektet upplever det bara som ett projekt i mängden. Detta förhållningssätt kan i sin tur resultera i en slags projektpati, där aktörer som egentligen skulle vara av nytta för projektets utveckling eller som själva skulle varit betjänta av projektet, inte engagerar sig eller tar sig tid och utrymme att förstå projektet.
- **Projektdialog** – I både projektet Biodriv och i andra projekt som Attityd i Karlstad utvärderat efterfrågas tydligare regional koordinering, samordning och kommunikation kring Värmlands regionala utvecklingsprojekt. Det efterfrågades mer initiativ för att tydliggöra projektkartan, både för att underlätta för berörda målgrupper men också för projekten själva. Även om detta inte explicit nämns av någon majoritet av denna undersöknings respondenter så påvisas ändå ett flertal faktorer som pekar i samma riktning. I dagsläget bedömer vissa respondenter att det regionala engagemang som krävs saknas, för att på ett effektivt sätt bedriva regionala utvecklingsprojekt i Värmland.
- **Projektifiering** - Ett problem som lyfts av både kommunala och regionala tjänstemän och beslutsfattare är den projektmiljö som idag råder, nationellt men också i Värmland. Det som vissa respondenter kallar en projektifiering av Värmland kan i grova drag beskrivas som att rådande finansieringslösningar från primärt EU:s fondprogram, men också andra finansieringsinstanser är projektbaserade. Detta innebär att det tillhandahålls förhållandevis goda

finansieringsmöjligheter för lokala och regionala aktörer att komplettera eller utveckla den verksamhet de redan bedriver, men också för att lägga grunden för nya verksamheter. Det gör att man inte vågar satsa långsiktigt.

ÄR BIODRIVMEDEL VÄGEN FÖR VÄRMLAND?

Trots förutsättningarna är respondenterna hoppfulla för framtiden för biodrivmedel i Värmland. Många ser att det finns behov i den egna verksamheten där biodrivmedel skulle kunna fylla en viktig funktion. Det stora spørsmålet är finansiering av idéer och insatser. Finansiering av projekt inom biodrivmedel var självklart för fyra år sen – men inte idag. Flera aktörers uppdrag och förutsättningar har förändrats som ett resultat av detta och därför förändras också spelplanen. Tilltron till biodrivmedel kvarstår, mycket tack vare projektet Biodriv, men möjligheterna att agera blir desto mindre.

Finansieringen av satsningar blir således en knäckfråga för framtiden. Ett allt större krav på lokal finansiering av insatser kommer att krävas för att få igång ett arbete kring biodrivmedel som i slutändan ger konkreta resultat.

Men oavsett om finansieringsfrågan löses finns också ytterligare aspekter som måste lösas för att möjliggöra ett fortsatt arbete med frågorna:

Inga fler utredningar – nu behövs handling! Respondenterna bedömer att det finns tillräckligt med studier och underlag för att förstå och agera på dem värmländska marknaden.

Region Värmland måste fortsätta att driva frågan – Det krävs en stark regional aktör som kan driva samordningen. Region Värmland och Energikontoret är idag de aktörer som är bäst lämpade att genomföra detta på ett långsiktigt manér.

Otydligt ägarskap och oklar regional styrning gör framtid oviss – Det måste till en tydlighet kring frågorna så att kommuner och privata aktörer vågar agera.

Oavsett projektmål så krävs nya samverkansmodeller mellan kommunerna – De strukturella problem som föreligger i det värmländska projektlandskapet omöjliggör att frågorna drivs på ett effektivt sätt över hela länet. Samverkan kring biodrivmedel blir lidande på grund av samverkansklimatet och bristande helhetssyn i kommunerna. Det går ut över projektets resultat.

Dock kvarstår frågan om biodrivmedel verkligen är vägen för Värmland. Enligt respondenterna så är det en viktig fråga, men i dagsläget finns få eller inga initiativ för dem att agera på. Det projekt som etableras i och kring Karlstad betraktas av vissa som en motor för regionen, men för andra saknar det helt relevans. För respondenterna har

biodrivmedel i sig inget egenvärde, men med rätt samordning och rätt incitament finns goda möjligheter för både lokala och regionala initiativ.

Som avslutning väljer vi att lyfta fram ett citat från undersökningen.

Projektet har bidragit på det sätt de kan.
Resten är upp till den politiska viljan.

BILAGA 1: FRÅGEGUIDE

INTRESSE BIODRIVMEDEL

Hur skulle du beskriva din organisations intresse i frågan om biodrivmedel?

Beroende på svar:

På vilket sätt prioriterar ni frågan om biodrivmedel?

Vad är det som gör att frågan om biodrivmedel inte är intressant för er?

KONTAKT MED PROJEKTET

Vilka kontakter har du haft med BiodrivV?

Hur ofta har du kommit i kontakt med projektet?

Hur skulle du vilja beskriva projektledaren på BiodrivV?

Hur har relationen med projektet fungerat?

Vilka kvaliteter är viktiga att projektledaren i ett projekt som BiodrivV har?

I vilken utsträckning upplever du att projektet uppfyller dessa?

Finns det något som de bör/kan förbättra?

INFORMATION

Hur har du fått information om och av BiodrivV under projekttiden?

Har informationen varit relevant?

Vad hade kunnat förbättras? Kanalval? Innehåll? Mängd?

SYFTE OCH MÅL

Syfte

Stöd till intervjuaren:

Syftet med projektet är att gynna regional grön tillväxt inom bioenergimarkanden och på sikt öka tillgången på biodrivmedel och därmed öka tillgången och användandet av långsiktigt hållbara transporter, samt att stärka förutsättningarna för konstruktion och produktion av utrustning och anläggningar i regionen.

Beskriv hur du uppfattar syfte och mål med projektet BiodrivV.

Vad tycker du om syftet?

Tror du andra håller med om din åsikt? Vilka håller inte med?

Mål

Stöd till intervjuaren:

Målet med projektet är att skapa förutsättningar för en ökad produktion och användning av biodrivmedel i Värmland.

Vilken är din uppfattning om målen?

Är målen relevanta?

Aktiviteter för att nå mål

Stöd till intervjuaren:

Projektet har arbetat med 5 delmål:

Förstudie om biogas respektive bioraffinaderi, Beslutsunderlag för regional strategi, regionala analyser och förprojekteringar, samt attitydpåverkan för ökad användning. Spridits via rapporter och aktiviteter.

Har projektet jobbat på ett relevant sätt för att uppnå målen?

När BiodriVs aktiviteter och verksamhet upp till syftet enligt dig?

Har BiodriV lyckats koppla vidare tidigare arbeten inom biodrivmedel på Region Värmland, t ex från projektet BIONIC in i projektet BiodriV?

Dagar och workshops

Stöd till intervjuaren:

Biogasdag 7 februari 2013 "Värmland på väg mot hållbara drivmedel" i samarbete med Rally Sweden

Workshop 10 maj 2012 "Framtiden för biodrivmedel i Värmland"

Gasdag 9 februari 2012 bland annat med beräkning av potential för biogasproduktion i Värmland i samarbete med Rallys Sweden och Energigas Sverige

Vad tycker du om de dagar och workshops som projektet anordnat?

Rapporter och dokumentation

Stöd till intervjuaren:

Rapport Förstudie 1: Produktion och marknad för biodrivmedel som produceras ur restprodukter från samhälle och jordbruk

Rapport Förstudie 2: Potential för produktion av biodrivmedel vid bioraffinaderier i Värmland

Rapport Samverkan för fordonsgasproduktion i Värmland

Dokumentation från Workshop BiodriV 10 maj 2012

Magasin Biogas Värmland

Broschyr BiodriV – mer biodrivmedel i Värmland

Vad tycker du om de rapporter och den dokumentation som projektet tagit fram?

Information utifrån syfte och mål

Hur upplever du att projektet har förmedlat syfte med projektet och vad de har uppnått?

Hur upplever du att projektet har nått ut med information kring vilka aktiviteter de genomfört?

STYRGRUPPENS ROLL

Vilken roll tycker du att en väl fungerande styrgrupp ska ha i ett projekt?

Upplever du att er styrgrupp jobbat på detta sätt med Biodriv?

Hur skulle du beskriva er roll i förhållande till medarbetarna?

Vilken funktion har ni haft? Styrande? Rådgivande? Lyssnande? Aktiva? Passiva?

Vad upplever du att styrgruppen gjort särskilt bra i sitt jobb med projektet?

Vad kunde gjorts bättre?

OMVÄRLDEN

Vilka faktorer i omvärlden har underlättat eller försvårat möjligheterna för projektet att uppnå sina mål? På vilket sätt?

Hur upplever du att projektet har inverkat på det regionala samarbetet när det gäller biodrivmedel?

FRAMTID

Vilka lärdomar ser du är viktigt att ta med sig från projektet Biodriv i framtiden?

Vem ser du ska driva de här frågorna efter att projektet avslutats?

ÖVRIGT

Har du några övriga synpunkter som du vill framföra?

BILAGA 2: ENKÄT BIODRIV

Intresse och kännedom

1. Hur skulle du gradera din organisations intresse i frågan om biodrivmedel?

- † Mycket stort (5)
- † Ganska stort (4)
- † Varken eller (3)
- † Ganska litet (2)
- † Mycket litet (1)
- † Vet ej

Om mycket eller ganska stort:

2. På vilket sätt prioriterar ni frågan om biodrivmedel?

.....

Om Varken eller, ganska litet eller mycket litet:

3. Vad är det som gör att frågan om biodrivmedel inte är mer intressant för er?

.....

4. Hur upplever du att du känner till projektet Biodriv?

- † Mycket väl (5)
- † Ganska väl (4)
- † Varken eller (3)
- † Ganska dåligt (2)
- † Mycket dåligt (1)
- † Vet ej

5. Hur skulle du vilja beskriva projektet Biodriv med tre ord?

.....
.....
.....

Kommentar till Intresse och kännedom

.....

Målsättningar med projektet Biodriv

6. Hur tycker du att Biodriv levt upp till målet att skapa förutsättningar för en ökad produktion av biodrivmedel i Värmland?

- † Mycket bra (5)
- † Ganska bra (4)
- † Varken eller (3)
- † Ganska dåligt (2)
- † Mycket dåligt (1)

Vet ej

7. Hur tycker du att Biodriv levtt upp till målet att skapa förutsättningar för en ökad användning av biodrivmedel i Värmland?

- Mycket bra (5)
- Ganska bra (4)
- Varken eller (3)
- Ganska dåligt (2)
- Mycket dåligt (1)
- Vet ej

I vilken grad instämmer du i att Biodriv har...

	I mycket hög grad				I mycket låg grad	Vet ej
8. ... förbättrat samarbetet mellan regionens aktörer när det gäller biodrivmedel?	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1	
9. ... bidragit till ökad kunskap om möjligheter och hinder för biodrivmedelsproduktion från restavfall?	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1	
10. ... bidragit till ökad kunskap om möjligheter och hinder för biodrivmedelsproduktion av skogsråvara?	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1	
11. ... spridit den ökade kunskapen om möjligheter och hinder för biodrivmedelsproduktion?	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1	
12. ... har marknadsfört biodrivmedel för ökad användning av biodrivmedel?	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1	

Kommentar till målsättningar med projektet Biodriv

.....

Aktiviteter och dokumentation

13. Vilken eller vilka av följande aktiviteter har du deltagit på?

- Biogasdag 7 februari 2013 "Värmland på väg mot hållbara drivmedel" i samarbete med Rally Sweden
- Workshop 10 maj 2012 "Framtiden för biodrivmedel i Värmland"
- Gasdag 9 februari 2012 bland annat med beräkning av potential för biogasproduktion i Värmland i samarbete med Rallys Sweden och Energigas Sverige

- Annat,
nämligen.....
- Ingen av ovanstående aktivitet

14. Vilken eller vilka av följande rapporter eller dokumentationer har du tagit del av?

- Rapport Förstudie 1: Produktion och marknad för biodrivmedel som produceras ur restprodukter från samhälle och jordbruk
- Rapport Förstudie 2: Potential för produktion av biodrivmedel vid bioraffinaderier i Värmland
- Rapport Samverkan för fordonsgasproduktion i Värmland
- Dokumentation från Workshop BiodriV 10 maj 2012
- Magasin Biogas Värmland
- Broschyr BiodriV – mer biodrivmedel i Värmland
- Läst blandat på BiodriVs webb
- Prenumererar på Energikontoret Värmlands nyhetsbrev och där läst om BiodriV

- Annat, nämligen
.....
- Ingen av ovanstående dokumentation

Kommentar till aktiviteter och dokumentation

.....

Kontakten med projektledaren

Nedan följer några påståenden som gäller din uppfattning om projektledaren på BiodriV. Ta ställning till i vilken grad du instämmer i påståendena!

	I mycket hög grad				I mycket låg grad	Vet ej
15. Jag känner förtroende för projektledaren.	5	4	3	2	1	
16. Projektledaren har rätt kompetens.						
17. Projektledaren har förmåga att företräda projektet på ett förtroendeingivande sätt.						
18. Projektledaren svarar upp med hög kvalitet.						

Kommentar till kontakten med projektledaren

.....

Helhet

19. Totalt sett, i vilken grad har dina förväntningar på projektet infriats?

- I mycket hög grad (5)
- I ganska hög grad (4)
- I varken hög eller låg grad (3)
- I ganska låg grad (2)
- I mycket låg grad (1)
- Vet ej

20. Vilket är ditt helhetsintryck av BiodrivV?

Mycket bra (5)

Ganska bra (4)

Varken eller (3)

Ganska dåligt (2)

Mycket dåligt (1)

Vet ej

Kommentar till helhet

.....

Lärdomar

21. Vilka lärdomar ser du är viktigt att ta med sig från projektet BiodrivV i framtiden?

.....

22. Finns det något ytterligare som du vill framföra till BiodrivV? Skriv det här!

.....

BILAGA 3: LISTA ÖVER RESPONDENTERNAS ORGANISATIONER

Respondenter i telefonintervjuerna arbetar i följande organisationer:

- Hagfors kommun
- Karlstads Energi/Karlstad kommun, 2 personer
- Kristinehamns kommun
- Sunne kommun
- Säffle kommun
- Länsstyrelsen
- Trafikverket
- Värmlandstrafik
- Biogassystems

Respondenter som besvarat webbenkäten arbetar i följande organisationer:

- Arvika kommun, 2 personer
- Filipstads kommun
- Hammarö kommun
- Hammarö kommun
- Karlstads kommun, 2 personer
- Kils kommun
- Kristinehamns kommun, 2 personer
- Landstinget i Värmland, 2 personer
- Länsstyrelsen Värmland
- Munkfors kommun
- OK Värmland
- Riksdagen
- SITA
- Stora Enso
- Storfors kommun, 2 personer
- Sunne kommun
- Säffle/Åmåls kommun
- Torsby kommun
- WTC Teknik
- Värmlandsåkarna